

Зміст

1. Мій рідний край. Фастівський район	2
2. Гей ви хлопці славні запорожці. Семен Палій.....	24
3. Баскетбол.....	44

План-конспект заняття № 40

гуртка «Соколята»

Фастівського РЕЕЦ на базі Малоснітинського ЗЗСО І-ІІІ ступенів.

Рівень гуртка: основний.

Рік навчання: другий.

Розділ програми: «Мій рідний край». Вивчення історії рідного краю.

Тема: Фастову - понад 650 років! Лише минуле та сучасність, адже майбутнє залежить від нас!

Мета:

1. Продовжити вивчення історії України, рідного краю.
2. Розвивати пізнавальну діяльність, залучити гуртківців до пошуково – дослідницької роботи з історії рідного краю.
3. Виховувати почуття любові та поваги до історичного минулого, культурної спадщини України та рідного краю.

Завдання:

1. Ознайомити вихованців з історично – краєзнавчими та іншими джерелами про історію міста Фастова, Фастівського району, сіл Мала Офірна, Велика Офірна та Мала Снітинка.

2. Організувати дослідження історії рідного краю та збір цікавого історико – етнографічного матеріалу.

3. Визначити місце Фастівщини в історії Київщини та України.

4. Сприяти вихованню почуття національної гідності, усвідомленню необхідності збереження історичної спадщини, наполегливості.

Тип : засвоєння нових знань, вмінь та навичок.

Вид заняття: наочне, лекція.

Форма заняття: групове заняття.

Методи: словесний, демонстрація.

Міжпредметні зв'язки: програма гуртка «Джура», предмет «Історія України».

Дидактичні засоби: малюнки, карти фастівського району, фотоматеріали.

Обладнання та інвентар: мультимедійний проектор, комп'ютер.

Місце проведення: шкільний музей.

Тривалість: 1 академічна година.

Дата проведення: _____

Хід заняття:

I. Підготовча частина

1. Шикування, рапорт ройового.
2. Виконання Державного Гімну України.
3. Перевірка зовнішнього вигляду, готовності до заняття.

II. Основна частина

1. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності:

- а) опитування вихованців щодо узагальнення знань з курсу «Історія України».
- б) оголошення теми та завдань заняття.

2. Вивчення нового матеріалу.

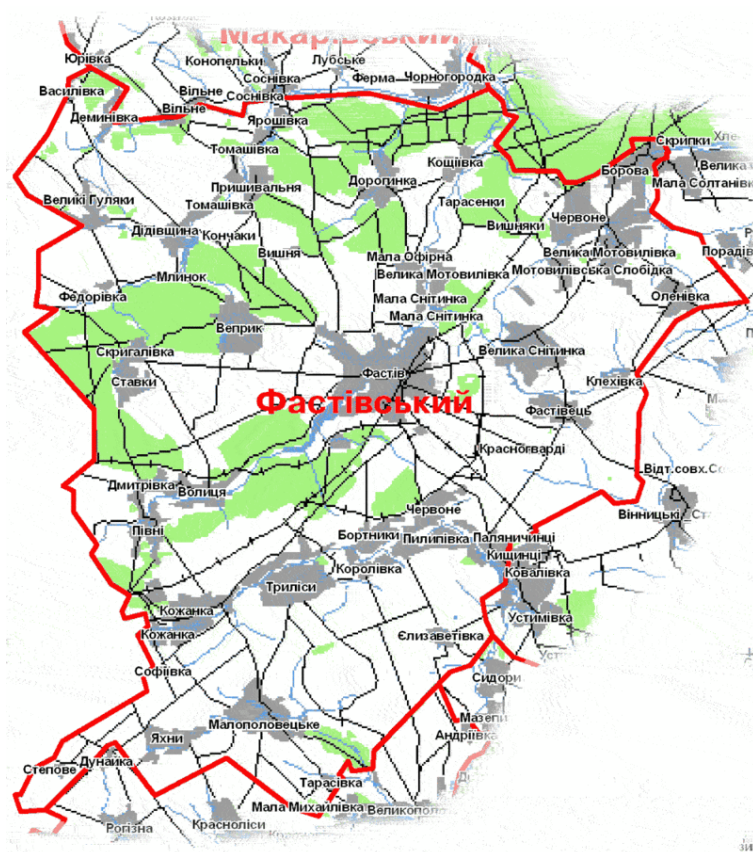
2.1. Розповідь виховника та перегляд фотоматеріалів

Історія Фастівщини

Розташування

Фастівський район розташований в межах Придніпровської височини, у західній частині Київської області, межує на півночі з Макарівським районом,

на сході — з Васильківським, на південному сході- з Білоцерківським, на півдні — зі Сквирським районами Київської області, на заході — з Попільнянським та Брусилівським районами Житомирської області. Загальна територія Фастівського району становить 897 км² з населенням 30700 чоловік (станом на 01.07.2018 р.). Районний центр: м. Фастів.

Символіка

Герб міста Фастова

Прапор міста Фастова

Герб Фастівського району

Прапор Фастівського району

Давня історія та походження назви

Історія Фастівщини бере початок із населення краю первісними людьми, які жили на Фастівщині 20-25 тис. років тому, в епоху палеоліту. По вул. Комарова під час будівництва загальноосвітньої школи № 4 було знайдено стоянку первісної людини — мисливців на мамонта та дикого коня.

Свідками тих часів є пам'ятки археології: городища та кургани скіфської доби, поселення римського періоду, давньоруські поселення. Історичний шлях міста тісно пов'язаний з долею Києва. У стародавні часи саме територією нинішньої Фастівщини проходили кордони Київської землі.

З кінця XIII століття *Хвастів* — містечко. Вперше воно згадується в літописі під 1390 роком. Тоді в грамоті литовського князя Володимира Ольгердовича стверджувалось право володіння Фастовом роду князів Рожановських. Є найбільш ранні літописні свідчення, за якими назва поселення могла виникнути за часів київських князів Олега та Ігоря, коли будувалась Київська держава.

Дослідження історичних документів показали, що до 1094 року землі Сквиря, Яготин, Триліси, *Фуцово* (Фастів) та інші належали половському князю Тугортхану, який подарував їх київському князю Святополку, як придане

своїї дочки в 1094 році. В інших літописних документах, що датуються 1390 роком *Фощево* (Фастів) згадується як населений пункт, через який проходять торговельні шляхи, в ньому проводять ярмарки.

Місцеві дослідники з'ясували, що ім'я *Фаст* (Фост) зустрічається двічі — 912 та 944 року. Важливим є те, що це ім'я зустрічається не в легендах чи переказах, яких чимало подає літописець, а в історичних документах — договорах з греками.

Існує ряд народних версій про походження назви міста. Одна з них пов'язана з варіантом в озвученні цієї назви — *Хвостів*. В ній розповідається, що Фастів — це місцевість, де колись відбувалося кровопролитна битва між військами київських князів і кочовиками. Ворог залишив тут велику кількість хвостів — своєрідних військових відзнак. Звідси і назва *Хвостово*.

Ще одна легенда пов'язана з назвами невеликих струмків, що звалися *Фосами* і впадали в Унаву. Біля села Фастівець в місцевості, що має назву Білокняже поле, поряд села Мар'янівка Васильківського району є могила Переп'ят. Під час розкопок, проведених 1846 року стало відомо, що в кургані поховано скіфського царя. На похоронній тризні виражались скорбота і горе, або *фає-фаст* мовою скіфів. Учені вважають, що все це увічнілось у назві міста.

Часи Київської Русі

Фастівщиною проходила княгиня Ольга з молодим княжичем Святославом, бували тут і воїни князя Володимира. Довгий час частина земель Фастівщини була зайнята половецькими племенами. Тому на Фастівщині того часу було багато як руських слов'янських поселень, так і кочівницьких поселень т. зв. «своїх поганих»-союзників Русі. Загальновідомим є факт, що до 1094 року землі Сквири, Тетієва, Володарки, Триліс, Фуцзово (Фастова), Яготина та інших районів нинішньої Київщини належали половецькому князю Тугортхану, який подарував їх в 1094 році київському князю Святополку, як придане своєї дочки під час їх одруження. І інші половецькі хани (Тетій, Кончак тощо) мали у

окремі часи добрі стосунки з києво-руськими князями, а велика частина половців приймали християнство, відмовлялися від пошанування своїх кам'яних баб і «бовванів» та вели осілий спосіб життя в Київській Русі.

За 1151 роком вже є перша письмова згадка в літописах про існуючі кургани Переп'ятиху на Васильківщині і Переп'ят на Фастівщині, а за 1157 роком-перша письмова згадка в літописах про існування Гуляників (майбутньої Великої Мотовилівки). Археологами згодом були розкопані залишки цього давньоруського поселення та сліди існування інших поселень на Фастівщині у києворуські часи. У XIII столітті фастівські землі зазнали навали монголо-татарських орд. І хоча у 1323—1324 рр. Київщину було захоплено військами литовського князя Гедимінаса (Гедиміна) і здійснено спроби приєднати її до складу Великого князівства Литовського, але силу і вплив татар Фастівщина ще довго відчувала. У 1324—1362 рр. Фастівщина дуже часто була ареною боїв зі змінним успіхом між литовськими військами та ординцями. Місцеві підконтрольні руські князі у цей час могли виступити як з одного, так і на другому боці протистояння, в залежності від становища. І навіть, коли з 1362 рр. Фастівщина остаточно разом з іншими київськими землями стає володіннями литовського князя Ольгерда Гедиміновича, який Київщину віддав у володіння свого сина Володимира Ольгердовича, то кордони її не були стійкими. Бо останній зумів позбавити ці землі від прямої залежності від монголо-татарських ординців, але ніяк не від їхніх нападів.

XIV століття

З 1385 р. після відомої Кревської унії між Литовським князівством і Польським королівством про умови конфедеративного об'єднання на Фастівщині з'явиться перша хвиля переселенців з Польщі. Але вона була незначною, бо у самій Литві, незважаючи на факт отримання польської корони литовцем Ягайлом, був великий спротив проти будь-якої васальної залежності від Польського королівства, надання полякам великих угідь (особливо противилися цьому власники руських земель), тому до 1569 року між Польщею і Литвою неодноразово будуть переглядатися їхні конфедеративні відносини шляхом заключення інших унійних угод. Що цікаво, у 1568 р. родина руських

князів Половців-Рожиновських отримала від коронної канцелярії офіційну копію грамоти за 1390 рік, яку тоді видав Юрію Івановичу Половцю зі Сквири тодішній київський литовський князь Володимир Ольгердович. В ній доводилося його правову дідичину і право на уділ, «его предсковский Сквирский, яко предки его Тугоріхан, Карыман и иные по них держали на Роси, по Роставице и Каменице, который звано Сквир, а teraz Поветшизна, по предках зе вшисткими иными пожитечными местами: Сквир, Ягнятин, Трилеси, Фущово(Хвастов) и иными...». Ця дата з цього документу за встановленими науковими правилами і вважається датою заснування Фастова та Триліс. Але самому князю не вдалося протриматися при владі, бо коли у 1392—1394 рр. прийшов до влади у Великому князівстві Литовському князь Вітовт, він ліквідував удільний устрій підлеглих руських земель та позбавив влади над Київщиною Володимира Ольгердовича внаслідок своїх «усмирительних» походів. Але частково цей статус за київськими землями поновиться вже за наступних литовських князів, бо їм доводилося шукати підтримки у спільній обороні від татарських набігів. Так, у липні 1416 року, як свідчать літописи, Фастівщиною пройшлися полчища хана Ногайської Орди Едигея, які розорили Київ та більшість поселень на південь від нього.

XV—XVI століття

У 1443 році від татарської Золотої Орди відокремилося Кримське ханство і у ньому утвердилася при владі династія ханів Гирейів. Хоча після вторгнення у 1475 р. у Крим турецьких військ, Кримське ханство стало васалом Османської імперії, воно дуже ще довго допікало фастівським землям своїми набігами. Також важливою подією цього періоду стала остаточна ліквідація у 1471 році литовським князем Казимиром Ягайловичем статусу князівства за київськими землями, впровадження посади воєводи-намісника князя у Києві, після чого Київщина стала звичайним воєводством цього князівства, а з 1569 року — об'єднаної Речі Посполитої. Здебільшого це сталося тому, що постійні наскоки татар XIV—XIV ст. змушували киян і фастівчан залишати раніше освоєні київські князівські землі. Але у XVI ст. на Київщині знову почали масово селитися люди. Тогочасні розорення кримськими ордами українських земель

Литовського князівства були регулярними і відбувалися як з помсти, так і просто з спустошливо-грабіжницькою метою. Після нанесених руйнувань, викрадень і пограбувань між київськими землевласниками тоді відбувалося багато довготривалих внутрішніх спорів та судових з'ясувань, де чийі були землі до спустошення і кому яке майно повинно належати (*хоча більшість цих небезпечних земель були тоді незаселеними і необробленими, тому мали незначну цінність*). Попри це, у 1528 році після звернень до короля Зігмунда I, вдові Пилипа Івашкевича та її дітям Федору та Анні були пожалувані ті дарування, які були литовським князем Олександром Казимировичем колись їм зроблені. В цих даруваннях значилася частина фастівських земель. Але постійні татарські набіги робили свою справу і тому згодом, за незрозумілих обставин, досить спустошені землі Фастова опиняються якимось чином у володінні роду Макаревичів.

У 1560 році місцевим руським князем К.Острозьким, що здійснював тут владу литовського князя над землями Київщини, залишки старовинних Гуляників було подаровано Івану Мотовилу (Мотовилівцю), з осіданням якого у цього поселення з'явилася нова назва-Мотовилівка. У 1561 році Андрій Макаревич передає землі Фастова, як заставу, київському єпископові М.Пацу, після чого більша частина Фастова стає постійною землею католицьких єпископів на довгі роки.

Національно визвольна боротьба 1648 – 1654 р.р.

Жителі Фастова брали активну участь у визвольній війні 1648-1654рр. Під час війни Хмельницького з Польщею в 1648 р. Фастівський маєток єпископа О. Соколовського був захоплений українськими козаками, шляхта та католицьке духовенство було перебите, а всі релігійні заклади єзуїтів та бернардинців
знищені.

Фастів стає сотенним містечком Білоцерківського полку. В 1654 році тут перебували разом Богдан Хмельницький й Василь Бутурлін.

Після Андрусівського перемир'я Фастів знову переходить під владу польської
корони.

З середини 80-х років XVIIст. Фастів - полкове місто Фастівського полку.

Друга половина XVII століття відзначена частими нападами татар на південь Київщини. Це приводить до спустошення і занепаду Фастова. Ну, сказати, що життя вмирає, не можна. Місто все ж живе, а може й жити. Але ось, в 1684 році, Семен Палій отримує королівський універсал, який дає йому право сформувати козацький полк й оселитись в Фастові.

XVIII—XIX століття

У XVIII ст. на Фастівщині з'являються перші парафіяльні школи та училища. Найдавніша з них — школа при церкві Успіння Пресвятої Богородиці в Мотовилівці (1779 р.). У 1843 році відкриті церковнопарафіяльні училища в Малополовецькому та Паляничинцях.

Упродовж тривалого часу Фастівщина була краєм великого землеволодіння родини польських магнатів. Понад 1000 десятин найкращих земель у Мотовилівці, Оленівці та інших населених пунктах належали Руліковським, майже половина сучасних земель району належала Браніцьким. Великим землевласником був шляхтич І.Хаєцький.

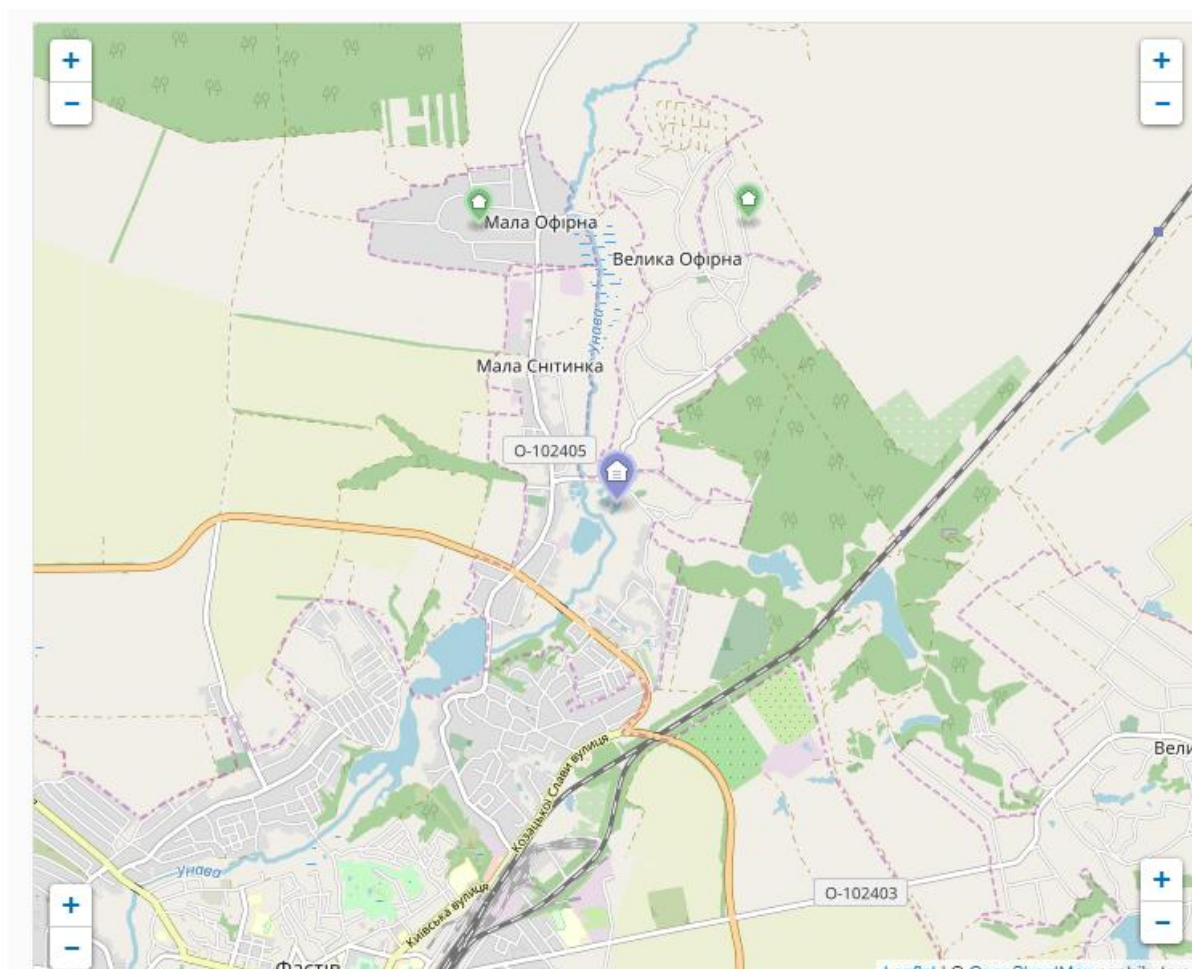
Історія XIX століття на Фастівщині пов'язана з деякими визначними подіями — селянським рухом та повстанням Чернігівського полку декабристів. У селах Триліси, В.Снітинка, В.Мотовилівка та Оленівка стояли роти Чернігівського полку. Повстання було придушене, але у Фастівському краї в с. Триліси навіки залишились в одній могилі І.Муравйов — Апостол, А.Кузьмін, М.Цепило та інші декабристи.

XX століття

Уперше як окремий адміністративний район з центром у містечку Фастові був утворений радянською владою УСРР за постановою ВУЦВК щодо чергової адмінреформи 07.03.1923 року у складі новоутвореної Київської округи замість колишньої Київської губернії. Він створився тоді з колишніх Фастівської і Веприківської волостей (без багатьох сучасних фастівських населених пунктів у своєму складі). Колишня Кожанська волость

тоді ж стала Кожанським районом Білоцерківської округи (з 18 сіл), а Мотовилівський край протягом 6 років постійно перепідпорядковували іншим різним районним центрам. Землі сіл Малополовецького і Яхнів відносилися тоді також до інших районів. У 1929 році мотовилівські і кожанські землі були долучені до укрупненого Фастівського району. 1957 року до району було передано з Житомирської області с. Великі Гуляки. А у 1959 році, коли розформували Великополовецький район, то до Фастівського району долучили також села Малополовецьке і Яхни. 05.02.1965 Указом Президії Верховної Ради Української РСР передано Мар'янівську сільраду Фастівського району до складу Макарівського району, а Яхнівську сільраду Сквирського району до складу Фастівського району. 1985 року було знято з обліку село Вінницькі Стави.

Історія сіл Мала Офірна, Велика Офірна та Мала Мнітинка

Короткий нарис

Уперше Мала Снітинка згадується в середині XVIII ст., коли поблизу діяли гайдамацькі загони. Біля с. Малої Офірної досліджено курган скіфського часу (VI ст. до н. е.). Поблизу Малої Снітинки збереглися залишки трьох стародавніх городищ.

Назва села **Мала Офірна** походить від польських слів «офіра», «офірувати» (українською — дарунок, дарувати). За переказами, у ХУІІ ст. місцевий польський магнат подарував цей населений пункт Київському Братському монастирю разом з більшою офірою (Великою Офірною).

Село має спільну історію з селом **Велика Офірна**, про яку вперше у письмових документах відомості з'являються у скарзі 1757 року. У тій скарзі зазначалося, що шляхтичами Аксаковим і Іваном Кияненком було пограбовано мешканку місцевої слобідки Офірни вдову Уляну Мартиниху та кількох інших селян з монастирських земель. У слабкої вдови нахабно і підступно було пограбовано майно, церковні гроші і реєстри, які залишилися після смерті покійного чоловіка.

Згодом, будучи під Росією, село називатиметься Малою Офірною Фастівською, а нинішня Велика Офірна — Казенною Офірною.

У 1920—1922 роках багато мешканців села брали участь у повстанських гайдамацьких загонах дорогинського отамана Гайового і мотовилівському петлюрівському повстанському комітеті, через що були репресовані новою більшовицькою владою. У ті часи у селі була місцева просвітницька хата-читальня.

Нелегко проходив у селі і процес суцільної колективізації 1929—1930 років, коли виник місцевий колгосп імені 22 Січня. Немало постраждало село і у голодоморні 1932—1933 роки та часи масових сталінських репресій 1930-х років.

21-22 липня 1941 року у село прийшли німці і члени висланих з Галичини похідних груп ОУН. За участі ОУНівських представників у Малій Снітинці

було обрану сільську управу на чолі з старостою Володимиром Дармостуком, яка діяла до 6 листопада 1943 року — часу звільнення села від німців.

У Малій Снітинці відразу було відновлено колишній колгосп імені Молотова, а у Малій Офірні — колгосп імені 22 Січня. У 1951 році малоснітинський колгосп було об'єднано з великоофірянським колгоспом, а згодом до нього долучили і колишній малоофірянський колгосп. Цей укрупнений колгосп пізніше став радгоспом «Фастівським», а у часи незалежності України — КСП «Фастівське».

Археологічні дослідження

Розвідки на Фастівщині в 1994–1995 роках

Лисенко С.Д., Головешко П.А.

Джерело : “Археологічні дослідження в Україні в 1994-1996 роках”, К., 2000 р., с. 78 – 82.

В 1994-1995 рр. комплексною експедицією Фастівського державного краєзнавчого музею та Українського державного педуніверситету ім. Драгоманова були проведені роботи по складанню археологічної карти Фастівського району. Досліджено пам'ятки доби неоліту, міді, бронзи, раннього заліза, пізньоримського та давньоруського часів, пізнього середньовіччя. Особлива увага приділялась пошуку пам'яток доби бронзи. Зупинимось докладніше на деяких з досліджених пам'яток.

Мала Офірна-4. Культурний шар зафіксовано на підвищеному мисі лівого берега р. Унава, обмеженому з півдня та півночі балками, в 0,5 км на північ від села. Знахідки : уламки посуду доби бронзи та раннього заліза (рис. 2, 12).

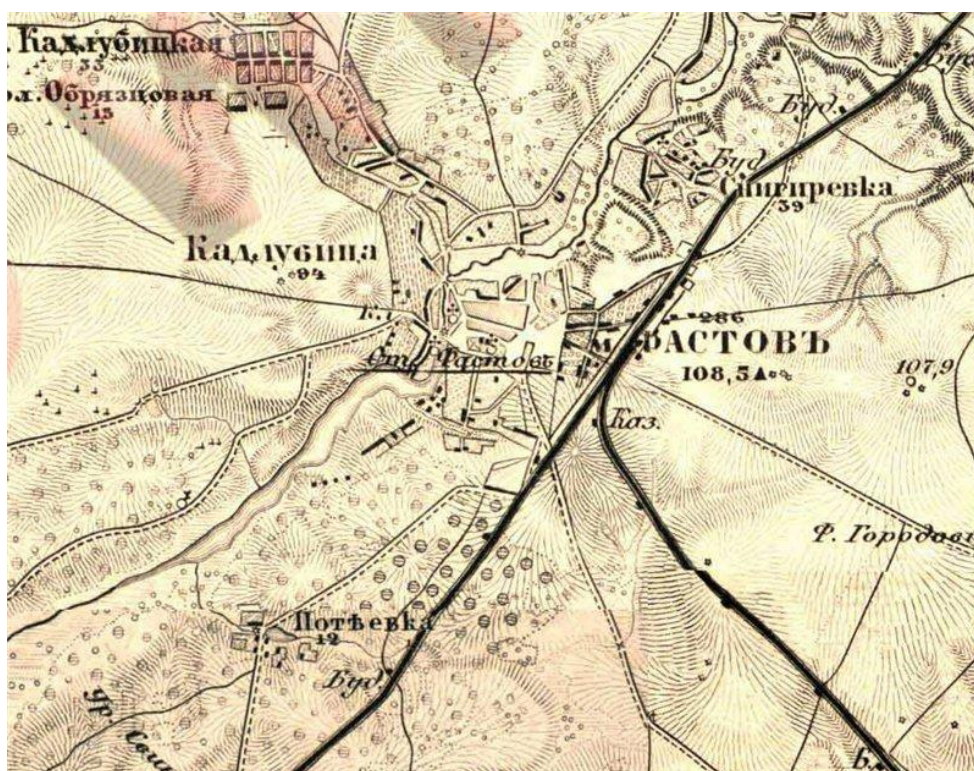
Мала Офірна-5. Культурний шар зафіксовано на протязі 700 м на широкому похилому мису лівого берега р. Унава, окресленому вигином річки, в 1,2 км на північний схід від села. Знахідки : уламки посуду доби середньої-пізньої бронзи.

Мала Снітинка-1. Під час дослідження О.В. Філюком поселення луки-райковецької культури, розташованого між селом Мала Снітинка та залізницею Фастів-Київ на високому лівому березі р. Снітка, було виявлено шар доби

бронзи. Знахідки представлено уламками посуду середньодніпровської культури шнурової кераміки, тшинецької та мілоградської культур, крем'яними знаряддями, глиняними ритуальними виробами дисковидної та фалічної форми, бронзовою чотирикутною в перетині проколкою (рис. 3). Неподалік від місця знахідки розвала верхньої частини тшинецького горщика (рис. 3, 24) О.В. Серовим в 1990 р. була знайдена бронзова посошкоподібна шпилька, що нагадує шпильку з Народиців [Серов, Левада, Максук отчет 1990].

www.myslenedrevo.com.ua/Sci/Archeology/ArcheolDosIVUkr1996/Fastiv1994-1995.html

Фотоматеріали

Карта м. Фастова «трёхверстовка» 1890 р.

М. Фасновъ.

*Покровська церква,
зображена Де ля Флізом у ХІХ ст.*

Фастовъ.—Phastov. № 2.
Рѣка Уново и „Зарѣче“.

ЕтоRetro.ru

Фастовъ.—Phastov. № 8.
Р. Уново и мостъ. Видъ на соборъ и костелъ

ЕтоRetro.ru

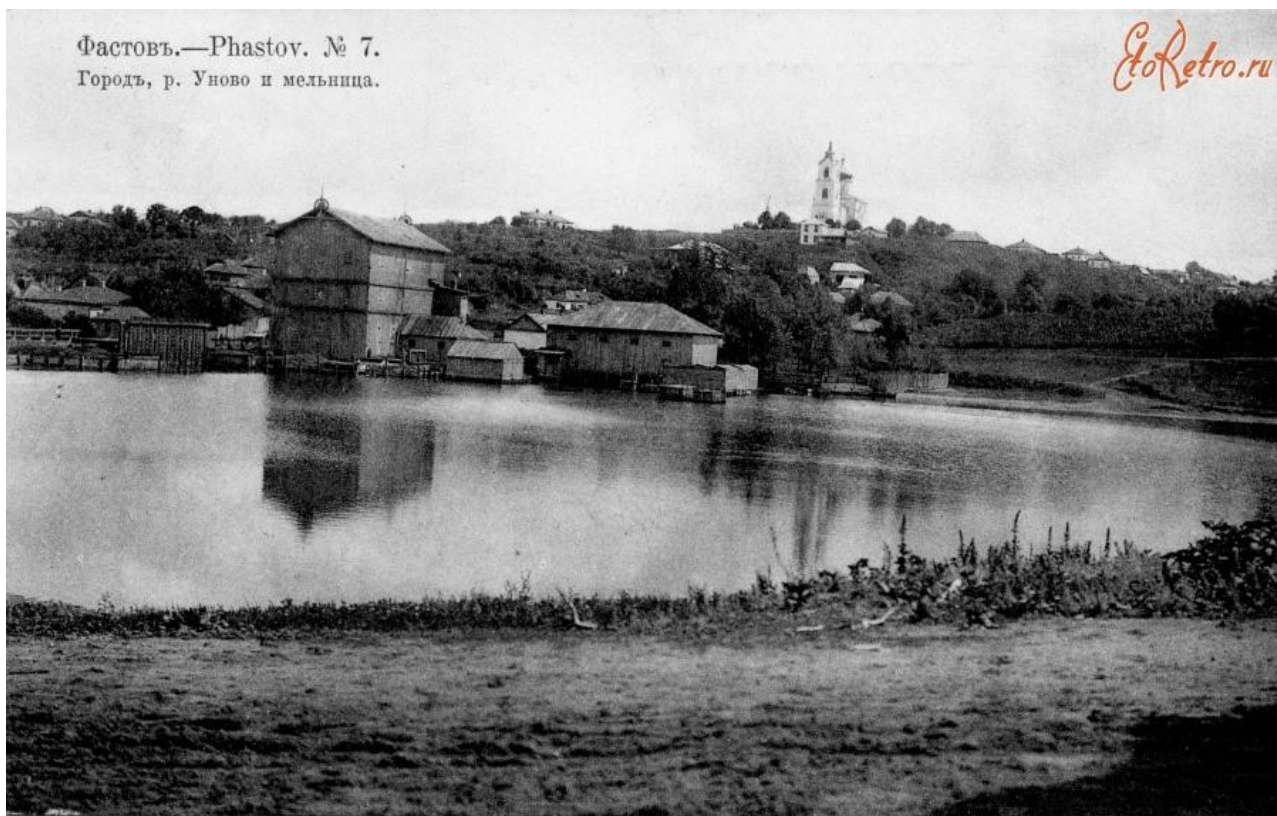

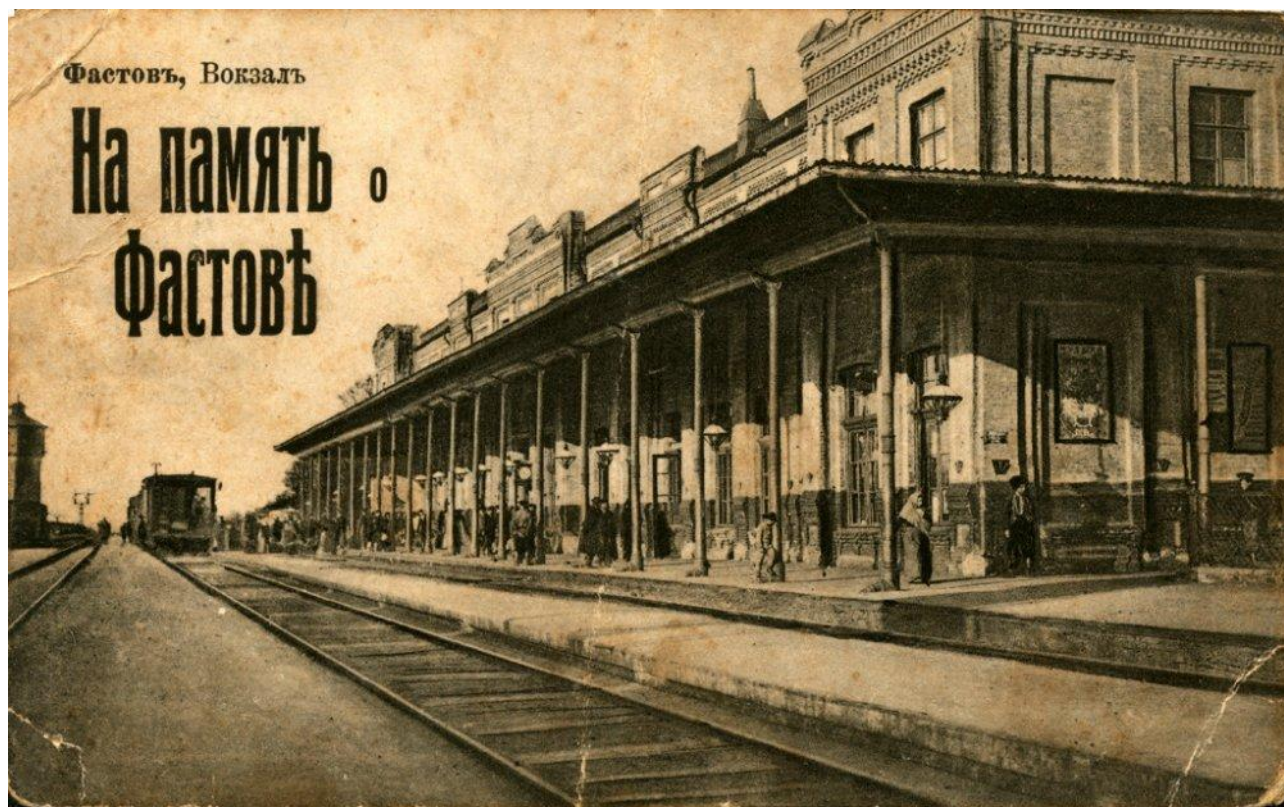
Фастовъ.—Phastov. № 3.
Рѣка Уново и „Зарѣчье“.

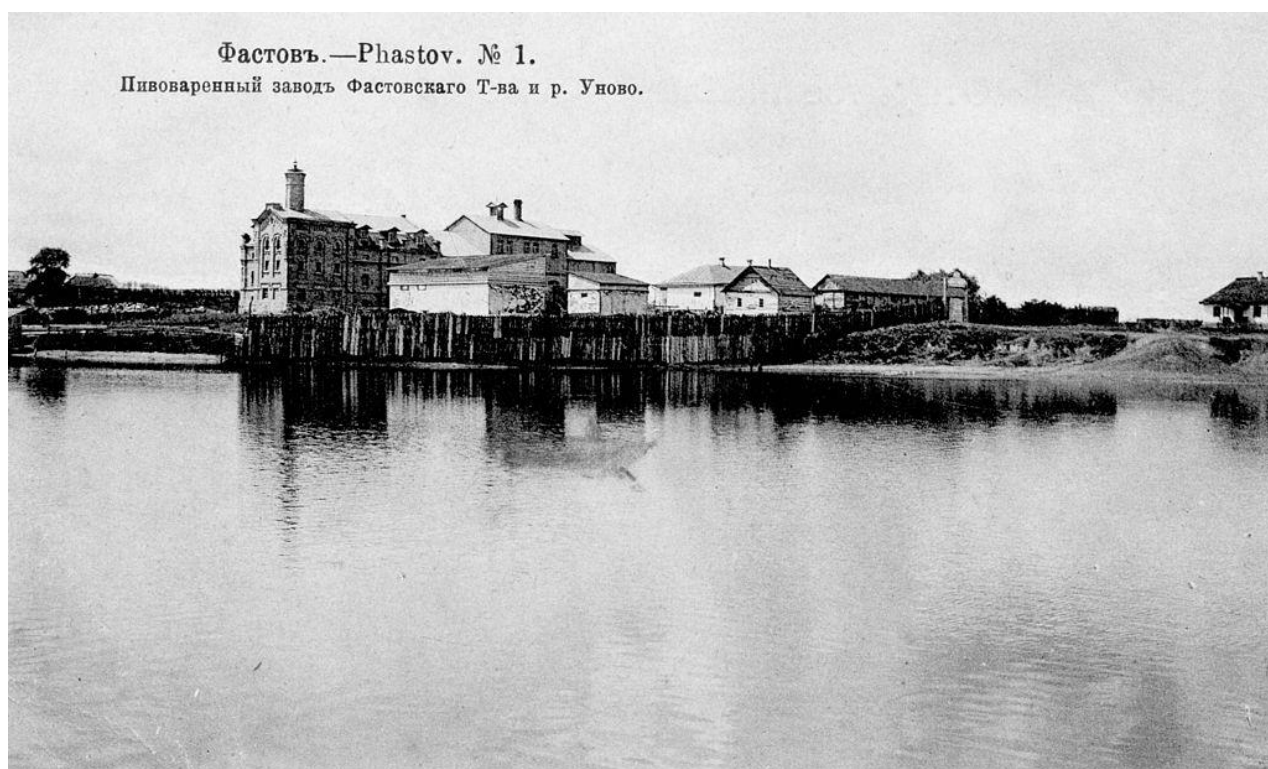
ЕтоRetro.ru

Римо – католицький костел

Фастовський базар (Київської губ.), розграблений і сожжений денікинцями. Септєбрь 1919 г.

Покровська церква або «Церква Семена Палія»

III. Заключна частина

1. Узагальнити опанований матеріал.
2. Організація дослідження рідного краю:
 - а) розподілити вихованців по групах;
 - б) розподілити групи за напрямками дослідження:
 - видатні постаті Фастівщини;
 - національно – визвольний рух на Фастівщині;
 - Фастівщина у період 1918 – 1922 років;
 - Фастівщина у період боротьби з нацизмом.

План-конспект заняття № 37

гуртка «Соколята»

Фастівського РЄЕЦ на базі Малоснітинського ЗЗСЗ I-III ступенів.

Рівень гуртка: основний.

Рік навчання: другий.

Розділ програми: «Гей ви хлопці славні запорожці». Вивчення історії
запорізького козацтва.

Тема: Видатні постаті українського козацтва. Семен Палій – полковник
фастівський, керівник козацько – повстанського руху.

Мета:

1. Дослідити героїчні подвиги Семена Палія у визвольній боротьбі українського народу проти польської влади в кінці VII на початку VIII століть.
2. Розвивати у вихованців навички пошуку, аналізу та оцінки історичних подій та залучити до пошуково – дослідницької роботи з історії українського козацтва та рідного краю.
3. Виховувати почуття патріотизму, любові та поваги до історичного минулого України, рідного краю, готовності до боротьби за збереження її незалежності, суверенітету та територіальної цілісності.

Завдання:

1. Познайти з біографією та героїчними подвигами Семена Палія за історико – краєзнавчими джерелами.
2. Залучити вихованців до пошуку та перегляду в мережі Інтернет відеоматеріалів про визвольну боротьбу під проводом Семена Палія.
3. Опрацювати літературні джерела про Семена Палія.
4. Виховувати національну свідомість, збереження історичної пам'яті, готовність до захисту України.

Тип заняття: застосування вмінь та навичок.

Вид заняття: інтегроване.

Методи: наочний, пошукова діяльність.

Форма заняття: групове заняття.

Міжпредметні зв'язки: предмет «Історія України».

Дидактичні засоби: малюнки, відеоматеріали, стенди, збірка «Семен Палій – полковник Фастівський».- Фастів, 2016.- 32 с.

Обладнання та інвентар: мультимедійний проектор, комп'ютери.

Місце проведення: кабінет предмету «Захист Вітчизни».

Тривалість: 2 академічні години.

Дата проведення: _____

Хід заняття:

I. Підготовча частина

1. Шикування, рапорт ройового.
2. Виконання Державного Гімну України.
3. Перевірка зовнішнього вигляду, готовності до заняття.

II. Основна частина

1. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності:

а) опитування вихованців щодо узагальнення знань з курсу «Історія України».

б) оголошення теми та завдань заняття.

2. Вивчення нового матеріалу.

2.1. Розповідь виховника.

Біографія Семена Палія, або низка нескінченних подвигів.

У 1641 році в невеликому містечку Борзна на Чернігівщині в родині звичайного міщанина народився син - Семен Гурко (тоді ще не Палій). Під час національно-визвольної війни (1648-1657 рр.) батько майбутнього героя Пилип Гурко записався в Ніжинський полк і став козаком. Пізніше до цього ж полку вступив і молодий Семен.

Сотня, де служив юний козак, стояла у с. Пухівка біля містечка Остер, що на Чернігівщині. Однак незабаром Семен перейшов під булаву гетьмана П. Дорошенка. Однак і там довго не затримався. Переживши особисту трагедію (смерть дружини), Семен на початку 1670-х років пішов на Запорозьку Січ, де швидко завоював авторитет і "говоряще" прізвисько Палій.

Влітку 1683 року Семен Палій вже як отаман очолює запорожців, які відгукнулися на заклик польського короля Яна Собеського і виступили на допомогу військам антиосманської коаліції, зосередженої під Віднем. Козаки взяли активну участь у Віденському тріумфі, а Палій, як завжди, відзначився особисто, за що і був названий великим Яном Собеським "богатирем з-під

Відня". Потім запорожці ще чимало погуляли по Східній Європі, звільняючи від турків фортеці Угорщини та Словаччини.

У березні 1684 року запорожці як подяку отримали привілей від Яна Собеського з дозволом оселитися на землях Київщини, а Семен Палій здобув право сформувати з них добровольчий (охочекомонний) полк. Однак гордому отаману здалося мало полковницької булави, і він захотів гетьманську. Відмовившись підкорятися Правобережному гетьману Андрію Могилі, Палій повів козаків на Січ, але незабаром повернувся на правий берег з великим підкріпленням і тепер залишився там надовго.

Нікому не підкоряючись, запорожці зайняли великі території Київщини та Брацлавщини, почавши формувати там нові козацькі полки. Благо, Варшава дивилася на події крізь пальці, розраховуючи, що козаки колонізують земля, які спустошилися після Руїни (громадянська війна 1660-1687 рр.), і будуть захищати їх від татарських набігів. Використовуючи цей фактор, Палію вдалося домогтися від поляків відновлення старовинних прав і вольностей Війська Запорозького, затверджених Сеймом у 1685 році.

При козаках Палія на землях Правобережжя настав відносний порядок, в міста і села почали повертатися численні українські біженці, що ховалися від війни на Лівобережжі. Поверталася навіть польська шляхта, задоволена спокоєм, яким настав, але незадоволена тим, що Семен Палій в цій частині Речі Посполитої потихеньку "будує свою удільну державу".

Сам же Палій створив на підвладній території Фастівський і Білоцерківський полки і з ентузіазмом взявся за організацію внутрішнього життя (ввів податки, мита, повинності). За спиною Польщі він пробував навіть вести свою зовнішню політику, зокрема, у 1688 році звернувся в листі до російського царя з проханням прийняти Правобережну Україну під свою руку. Зрозуміло, йому відмовили, - Вічний мир міцно зв'язував руки Москві. У 1690 році Палій просив у листах гетьмана Мазепу посприяти його прийому у царя, але гетьман також відмовив.

У 1691 році війська Палія здійснили успішний похід на Білгород - столицю білгородської орди, що на Дністрі. Тоді ж почалася і уповільнена війна з Польщею, що закінчилася витісненням козаків Семена Палія з Полісся.

В 1693 році правобережний отаман робить чергову ласку Івану Мазепі, допомагаючи йому розгромити запорожців самозваного протатарського гетьмана Петрика Іваненко, після чого розпочинає спільний з лівобережними козаками успішний похід на Казі-Кермен.

Взагалі, Семен Палій дуже багато воював. Про його походи проти турків писали в Австрії, Голландії, Венеції, Франції та Швейцарії. Гроші на війну він отримував і від польського короля, і від московського царя, і від гетьмана Мазепи. Якщо навіть коротко спробувати розповісти про походи, які здійснював невгамовний полковник, то вийде досить значний список.

У складі польського війська Семен Палій у 1685 році вирушив у похід до Молдавського князівства, де 1 жовтня було поранений в битві з турками під Боянами на Буковині. У 1686 році він відзначився під час захоплення армією Речі Посполитої молдавської столиці - міста Ясси. Правобережні козаки воювали проти турків і татар на Західному Поділлі, наприклад, поблизу знаменитого Кам'янця-Подільського. Палій обороняв від татарських нападів Немирів (1688), Умань (1689), Білу Церкву (1687, 1690), Смілу (1693) та Фастів (1690, 1693, 1695 роки). Очолював військові операції в Північному Причорномор'ї і Молдавії: березень 1688 - у р-ні Дністра; липень-серпень 1690 - поблизу Казі-Кермен (Газі-Кермен) та в околицях Очакова і Білгорода (Ак-Кермен). У жовтні того ж року нападу його козаків зазнали Кілія і Буджак. У квітні 1691 року здійснив набіг на урочищі Пересип під Очаковом; у вересні 1691 взяв фортецю Сороки на Дністрі, у жовтні-листопаді того ж року здійснив успішний напад на Белгород. У березні 1692 козаки Палія спустошили передмістя Очакова, а вже в серпні правобережні полки відзначилися поблизу Сорок в Молдавії. У березні 1693 нападу палієвих хлопців зазнали Ягорлик, Казі-Кермен, трохи пізніше, у липні, - Бендерська фортеця (Тягин) і знову Белгород. У вересні 1693 знову дісталася місту Бендери. У березні 1694 знову

постраждав Казі-Кермен, у вересні-жовтні козаки повернулися і попалили Сороки, Бендери, Білгород, а в серпні 1695 вогнем і мечем пройшлися по Дубоссарам, Бендерам і Очакову. Настільки часті походи в одному напрямку можна пояснити війною, яку вела "Священна ліга" держав (куди входила і Польща) проти Османської імперії і залежних від неї держав. Варшава вимагала постійної військової діяльності проти татар і турків, а Палія про таке не потрібно було просити двічі. Тут, як мовиться, збіглися політичні інтереси з особистими прагненнями.

Проте ж протягом 1690-1702 років Палій ще встигав вести безперервні бойові дії проти польських військ, як коронних, так і магнатських. На правобережжі взагалі в той час велася безперервна тиха війна, як би висловилися зараз, по "віджиму" земель. Західний кордон "Палієвої держави" проходив по лінії Демидів - Литвинівка - Бородянська - Радомишль - Коростишів. Північна межа окреслювалася річками Прип'ять і Словечна, які межували з Великим Князівством Литовським. У 1696 році правобережні козаки поступово поширили владу на Горностайпільську, Бородянську і Казаровіцьку волості в Білорусії. У 1702 р. війська Семена приєднали до своїх володінь Балтський, Ольгопольський та Ямпільський повіти, вийшовши на кордон з османськими землями.

Фастівський полковник вів листування з польськими королями Яном II Собеським і Августом II Саксонським, московськими царями Іваном і Петром, молдавським господарем Г. Дукой, великим литовським князем М. Радзівілом, великим литовським гетьманом К. Сапегой і, звичайно, з Іваном Мазепою. Його посланці їздили в королівські резиденції, а до самого Палія також регулярно приїжджали різні делегації з дипломатичними дорученнями.

Після арешту Семена Палій жив у Сибіру до 28 листопада 1708 року, коли іменним указом імператора Петра був помилуваний і повернувся на батьківщину. Тоді, після переходу гетьмана Мазепи на бік шведського короля, всіх його супротивників спішно почали прощати і навіть нагороджувати.

Діяльна натура Палія вимагала помсти, і він прийняв участь у Полтавській битві 1709 року в складі військ нового лівобережного гетьмана Івана

Скоропадського. Після Полтави колишнього опального отамана відновили у званні фастівського полковника, і він продовжив воювати з польською шляхтою, але здоров'я могутнього козака вже було підірвано війнами, а головне, ув'язненням та засланням, і на самому початку 1710 року великий воїн помер і був похований у Києво-Межигірському монастирі.

<http://heroes.profi-forex.org/ua/paly-gurko-semen>

Причини повстання.

Після Карловицького договору 1699 року, за яким Османська імперія відмовилася від Поділля на користь Речі Посполитої, уряд якої вирішив знищити козацтво на Правобережжі. У червні 1699 р. Варшавський сейм ухвалив постанову про ліквідацію козацьких полків у Київському та Брацлавському воєводствах. Розпуск козацького війська мав відбутися протягом двох тижнів. Це рішення мотивувалося тим, що після припинення війни з Османською імперією відпала потреба утримувати козацькі полки на Правобережжі. Виконуючи рішення сейму, коронний гетьман 20 серпня 1699 р. звернувся до наказного гетьмана Самуїла Самуся, а також полковників Семена Палія, Захара Іскри й Андрія Абазина з універсалом, в якому вимагав розпустити козацькі полки. Разом з тим він оголосив про відрядження на Правобережжя війська Речі Посполитої, яке примусить їх підкоритися державі.

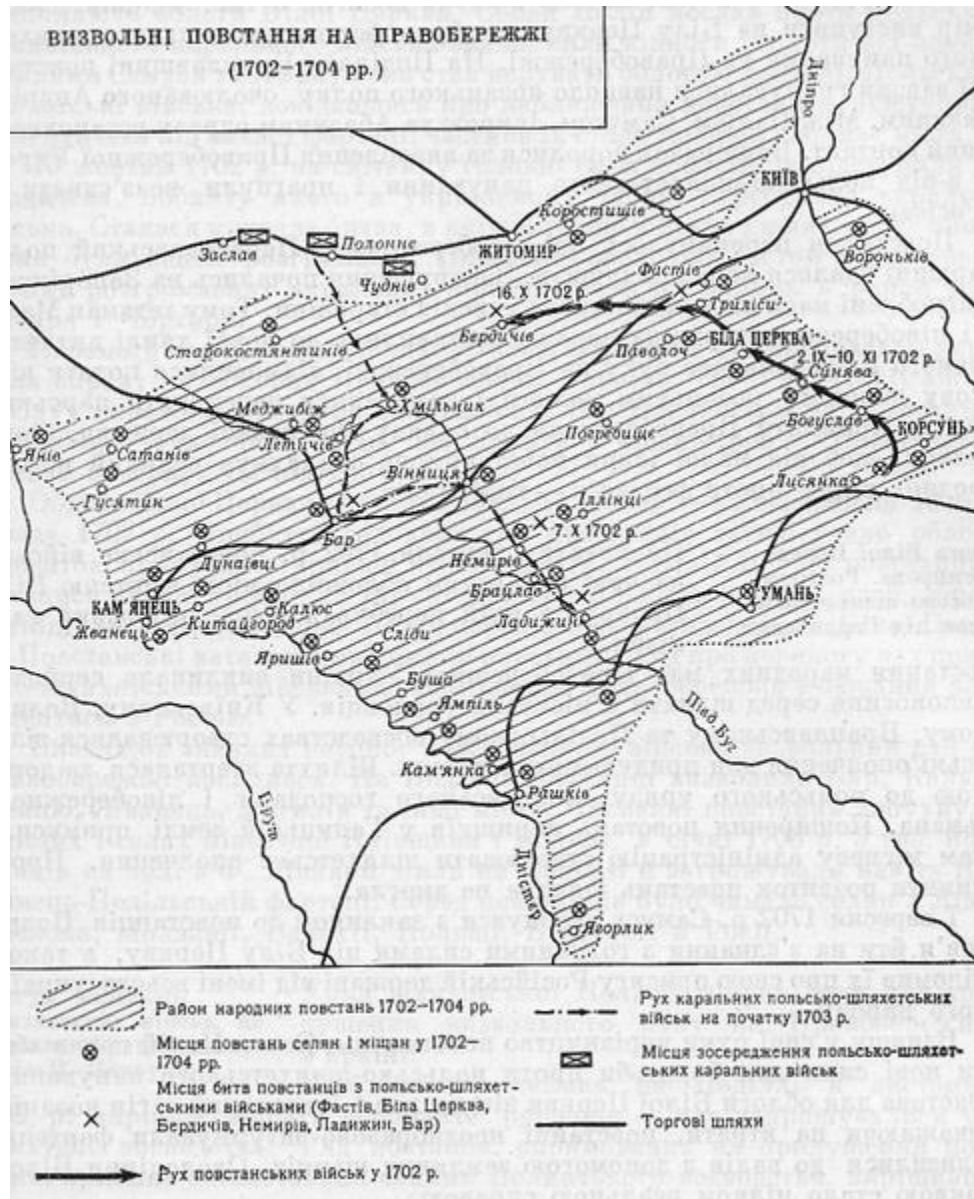
Коронні війська посилили гарнізон міста-фортеці Немирова, а також захопили міста Бар, Вінницю, Брацлав, примусивши козацькі сотні відступити. На Поділля у свої маєтки поверталася шляхта і запроваджувала панщину. Селяни й козаки, а також міське населення готувалися всіма силами захищати Правобережну Україну від польсько-шляхетської агресії. У відповідь на вимогу залишити Фастів Семен Палій рішуче заявив, що він «поселився на вільній Україні, і Речі Посполитій немає ніяких справ до цієї області; лише він один має право в ній розпоряджатися як справжній козак і гетьман козацького народу».^[1]

Восени 1699 р. на Правобережжі склалося досить напружене становище, бо на Київщині в районі Білої Церкви, Черняхова, Бородянки та інших міст на зимові квартири розмістилося 12-тисячне військо Речі Посполитої, яке загрожувало наступом на Фастів. Семен Палій зібрав свій полк і привів його у бойову готовність. Протягом зими відбувалися постійні сутички невеликих загонів з обох боків. Розраховуючи на можливу зміну міжнародної ситуації, ватажки козацьких полків збирали нові сили й одночасно вдавалися до переговорів з коронним гетьманом і регіментарями польсько-шляхетських військ, щоб відтягти час рішучих дій.

Козаки подали протест, але сейм його відкинув. Новий король Речі Посполитої Август II (1696 — 1733 рр.) після річного вагання надіслав вимогу сейму розпустити козаків, а землю передати шляхті і виїхати з краю. На Правобережжя посунула шляхта з військовими загонами.

Головний подвиг Семена Палія - встановлення української козацької влади на Правобережжі.

Коли в серпні 1699 року Вальний сейм Речі Посполитої розпорядився розпустити так звану "козацьку міліцію" (фактично це означало ліквідацію козацького устрою на Правобережній Україні), фастівський полковник Семен Палій намагався вирішити справу миром, що дозволило йому виграти час. Однак у 1701 році польське військо розпочало широкомасштабний наступ на Правобережжі, після чого Палій публічно відмовився від протекції польського короля і оголосив підконтрольні йому землі "вільної козацької областю" і приніс присягу на вірність лівобережному гетьману І. Мазепі та його сюзерену російському у цареві Петру I.

Протягом 1702-1704 років українські повстанці під проводом Семена Палія і його соратників Самуїла Самуса та Андрія Абазіна розбили польські регулярні війська гетьмана Х. Любомирського і шляхетське ополчення Я. Потоцького. Козаки за цей час зуміли захопити Вінницю, Немирів, Бердичів, Котельню, Бихів, Бар, Старокостянтинів, Дунаївці, Шаргород, Хмельник, Бушу, Рашків, Калюс та інші міста. У листопаді 1702 пав головний оплот польського війська на Правобережній Україні - фортеця Біла Церква, куди Палій переніс свою резиденцію з Фастова. Події тих років називали "другою Хмельниччиною", настільки вони були грандіозні за своїми масштабами. До весни 1704 року влада козаків-повстанців поширилася практично на всю Правобережну Україну, охопивши Київщину, Брацлавщину, Поділля і значну частину Волині.

У травні 1704 року сорокати тисяч армія лівобережного гетьмана І. Мазепи увійшла на територію Правобережної України за наказом царя Петра. Її метою було покарання місцевих польських магнатів і шляхти, які підтримували "самозваного" (на думку Москви) короля Речі Посполитої Станіслава Лещинського, визнаного шведським королем Карлом XII. Однак у 1704 карати на Правобережжі було вже нікого. Семен Палій зі своїми козаками звільнив цю частину України вже давно і абсолютно самостійно. Тепер він з армією повстанців прагнув возз'єднатися зі своїми побратимами з лівого берега Дніпра. Коли війська з'єдналися, то всім здавалося, що возз'єднається і Україна. Але, на жаль, згода у верхах панувало зовсім недовго.

Вже в липні 1704 року Семена Палія заарештували люди Мазепи, причому зроблено це було якщо не за вказівкою, то при повному схваленні Москви. Представник царя Петра Ф. Головін повністю підтримав дану акцію і називав Палія зрадником, який був у змові з королем Станіславом Лещинським (що само по собі - цілковитий абсурд). Вийшло так, що і Гетьманщина, і Росія, від яких правобережні повстанці марно очікували допомоги впродовж двох найважчих років війни, спочатку прийшли на все готове, а потім ще й заарештували їхнього лідера. Дії Івана Мазепи в цій ситуації ще можна пояснити (але не виправдати) - він бачив у народному герої Палії справжнього конкурента, здатного повести за собою народ. Мало хто в Україні міг тоді зрівнятися з харизматичним козацьким полковником. А Москва, як завжди, сама заплуталася в хитросплетіннях своєї візантійської політики, намагаючись обдурити кожного і нацьковуючи всіх. Ще в розпал боїв правобережних козаків з поляками Петро I наказував Семену Палію (хоч і не мав на це ніяких прав) негайно звільнити захоплені міста. За умовами Нарвського російсько-польського договору, козацький отаман повинен був "добром чи злом повернути фортеці і міста, які в недавній українській бучі взяв". Таким чином і ціною життів тисяч українських козаків російський імператор планував зробити приємне своєму союзнику польському королю Августу II Саксонському. Самого ж Семена Палія потім цілий рік тримали у в'язниці в гетьманській

столиці Батурині і потім на вимогу царя перевезли до Москви, а вже звідти 21 серпня 1705 року відправили в сибірське місто Тобольськ.

Таким чином, один з найяскравіших українських героїв здійснив практично неможливе - звільнив силами своїх побратимів величезну територію (не меншу, ніж Гетьманщина Мазепи), зумів організувати там козацьке самоврядування і потужну оборону. Польща вже змирилася із втратою цих земель, і Україна могла б нарешті об'єднатися, якби не інтриги російського царя, який українськими землями розплачувався за свої імперські амбіції і сумнівні союзи.

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%9F%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%8F

Семен Палій на Фастівщині.

Кінець XVII століття. Польське королівство, до складу якого входить Фастів, витримує важке протистояння з Туреччиною на своїх південних кордонах. Кам'янець взятий турками. Місцевий Петропавлівський кафедральний собор перетворений на мечеть. Поляки спішно будують нові фортеці для блокади Кам'янця.

З другого боку, на півночі навідає Швеція, яка перебуває на вершині своєї військової могутності. Хоча вона більше зайнята боротьбою з Росією, але, хто знає, що прийде в амбітну голову шведського короля.

Лівобережна Україна Польщею втрачена. Після приєднання тих земель до Росії, лівобережні гетьмани й запорожці створюють відносно сильний заслін проти татарських набігів на південь Лівобережжя. Адже, на боротьбу з Польщею вже не потрібно відволікатись

На Правобережній Україні після гетьманувань Євстафія Гоголя, Юрія Хмельницького, Григорія Дуки, Стефана Куницького та Андрія Могили, коли козаки займались війною під прапорами польського короля й турецького султана, а не обороною власної землі, настав розлад й запустіння. Татари, що не мислили своє існування без спустошливих походів на Україну, рушають в незахищений коридор між Дніпром й Дністром. Правобережжя знелюднюється.

Та й Бахчисарайський договір 1681 року підтверджує умову не заселення Правобічної України.

Але такі родючі землі довго без доброго господаря бути не могли. Микола Аркас пише, що у 1685 році Ян III Собеський “видав таку сеймову ухвалу, що він приймає під свою батьківську опіку усіх козаків, котрі оселяться на землях давніших полків Чигиринського, Черкаського, Корсунського, Канівського, Білоцерківського та Уманського та будуть узнавати за гетьмана того, кого настановить Польський уряд... Ті з них, котрі одержували од короля “приповідні листи” на те, щоб набирати це охоче військо, звалися полковниками; з них одразу визначилися полковники: Іскра, що оселився у Корсуні, Самусь – у Богуславі, Абазин – у Брацлаві на Поділлі, а найбільш – Семен Пилипович Гурко, або “Палій”. Як його прозвали Запорожці. Він оселився у Хвастові”.

Більшість істориків сходиться на думці, що Семен Палій народився в містечку Борзна на Чернігівщині. Його батько був козаком Ніжинського полку. До того ж полку був записаний й Семен. Дехто вважає, що він навчався в Києво-Могилянській колегії. Достовірного підтвердження цьому немає, але людиною він був справді освіченою. Мав брата та сестру. Сестру забрали в ясир, і в полоні вона вийшла заміж за турецького мурзу. Прізвисько “Палій” він отримав дійсно від Запорожців. Після смерті першої дружини, в кінці 70-х років він відправляється на Січ. Приймає активну участь у козацьких походах й швидко висувається у кошові ватажки Запорожців. В 1683 році С.Палій очолює один із загонів запорожців, що воює під началом Яна III Собеського проти турок, в Угорщині. В тому поході й помітив польський король талановитого козака Семена Палія. Повертаючись з того походу, влітку 1684 році Палій вирішує залишитись зі своїм загonom на Правобережній Україні. Але через конфлікт з правобережним гетьманом Андрієм Моголою, все ж вертається на Запорожжя. Вертається, але не надовго. Вже осінню того ж року він знову з’явився на Правобережжі. Оселяється Палій у Фастові.

На Правобережжя почали повертатись люди. Фастівський маєток Палія

міцніє й перетворюється на сильну фортецю. Чисельність його полку перевищує 3000 козаків.

Саме при ньому козацький устрій на правому боці Дніпра набув, за свідченням істориків рис державного утворення, а ця територія з чітко означеними кордонами мала назву "Палієва держава".

На 1654 рік по описам виглядав так: "Фастів — замок "рублений городнями", одна башта проїзжа, з вартовою вишкою, і 3 башти глухі. Кругом міста стіна теж рублена городнями; одна башта з ворітьми, 4 глухі. 10 гармат, але без припасу. 84 козаків (сотник, отаман, осавул, хорунжий, писар), 76 міщан (війт і 4 бурмистри)" (Акти П. З. Р. Х с. 790)

Населення беззаперечно підтримує полковника. Авторитет серед козаків росте. Росте також невдоволення місцевої шляхти через авторитарне керівництво Палієм краю. До Варшави посипались скарги, що у Фастові будується "удільна" держава де не поважаються польські закони. Але Палій був не тільки чудовий вояка й адміністратор. Він був, також, добрий дипломат. Йому вдається запевнити короля у своїй вірності. Й справді він активно боронив південно-східні рубежі королівства.

Боронити то боронив, але почав також зносити з Московщиною про приєднання Правобережжя до Російської держави. Але ні цар, ні Мазепа не підтримали його. Між Польщею й Росією був підписаний "вічний мир". А шляхта тим часом почала наступ на території контрольовані Фастівським полком, південну Волинь, східне Поділля, Правобережну Київщину. Були навіть спроби витіснити Палія з Фастова. Ціною велетенських дипломатичних зусиль Палій залишався фактичним володарем величезної території й навіть умудрявся отримувати гроші з Варшави на утримання козацьких з'єднань. Але в 1699 році сейм прийняв постанову про заборону утримування "козацької міліції" — так називали поляки козацькі полки Правобережжя. Київський католицький єпископ Я.Гомолінський присилає у Фастів двох ксьондзів, щоб вони від його імені прийняли маєток. Але Палій, не був би Палієм, якби не послав тих ксьондзів куди подалі.

Почалось відкрите протистояння з Варшавою.

Т.Чухліб пише: “У 1701 р. Польща розпочала широкий наступ на козацьку державність Правобережної України, а Палій припинив усілякі політичні відносини з королем та його підопічними, оголосивши свої володіння “вільною козацькою областю”. На землях Київщини, східної частини Поділля та Волині влітку 1702 р. розпочалося всенародне повстання проти влади Речі Посполитої, яке сучасники порівнювали з революційними подіями середини XVII ст. Палій разом з іншими правобережними полковниками відмовився від протекції польського монарха і заявив про присягу “наймогутнішому Пану царю Московському і Вельможному Й.М. Пану Гетьманові Мазепі”.

3 вересня 1702 р. Козаки під керівництвом С.Палія облягли головну польську фортецю Правобережжя Білу Церкву. Тільки 10 листопада її було відбито у польської залоги, після чого полковник переніс сюди свою резиденцію з Фастова. Інші козацькі полки під керівництвом Самуся та А.Абазіна оволоділи Немировом, Бердичевом, Баром, Бушею, Рашковим, Старокостянтиновом та іншими містами. Навесні 1704 р. Влада козацької старшини поширилась майже на все Правобережжя.

Однак цей виступ був жорстоко придушений спільними польсько-російськими силами, і чи не вперше у практиці міжнародних відносин один із пунктів Нарвського договору між Річчю Посполитою та Московщиною (19 серпня 1704 р.) присвячувався одному з керівників визвольного руху. Виходячи з домовленості між обома державами, полковник С.Палій “або добрим, або злим способом мав повернути фортеці і міста, які в нещодавнім українським замішанні взяв” до володінь Корони Польської.

У зв'язку з тим, що Палій не припинив військових дій проти Польщі, його було заарештовано лівобережним гетьманом І.Мазепою.

У 1702-04рр. він керував народним повстанням, зробивши Фастів опорним пунктом своїх військ. Мав стратегічний талант, який допоміг йому з'єднати свої загони з військом сатрапа Петра І. За що колись і поплатився: доля пам'ятає все. За наклепом про шпигунство на користь Карла XII (кажуть, доносчиком був І.Мазепа) Палія відправили до Сибіру. От тобі і маєш єднання...

Майже рік перебував славетний козацький полковник у батуринській

в'язниці. У 1705 р. за наказом Петра I його було відправлено на заслання до сибірського містечка Тобольська. Але коли І.Мазепа у 1708 р. Виступив проти Москви, Палія знову ж таки за особистим наказом царя повернули з далекого Сибіру. Він ще брав участь на боці російських військ у полтавській битві, однак підірване у засланні здоров'я давалося взнаки.

Повернувшись до Фастова, де жила його друга дружина Феодосія, він знову зайняв уряд полковника і продовжив боротьбу з польською шляхтою за право володіти Правобережною Україною. Лише смерть перервала багаторічні зусилля Семена Палія звільнити правобережних українців від польської влади і об'єднати Україну. А потім віддалився від метушливого світу у келью межигірського унівського монастиря. Про С. Палія Т. Шевченко написав свою поему "Чернець". У січні 1710 р. його з почестями поховали на території старовинного Межигірського монастиря”.

https://sunny.io.ua/s1833/istoriya_mista_fastova

2.2. Робота з Інтернетом. Пошук та перегляд відеоматеріалів про Семена Палія:

Козацька звитяга - 2. Випуск №39 (74). Історія. Семен Палій. -

https://www.youtube.com/watch?v=M1Xdjw_lE04

Семен Палій. "Вклоняючись козацькому полковнику" -

<https://www.youtube.com/watch?v=7ytKhY3W3Mg>

Дума про Мазепу і Палія (Старовинна козацька дума, XVIIIст.) -

<https://www.youtube.com/watch?v=3wwTkggpS8k>

НЕП Серія 95 Семен Палій –

<https://www.youtube.com/watch?v=LeoouKYZ8gk>

Семен Палій-вождь козацького народу -

https://www.youtube.com/watch?v=44_uh_vuV0s

2.3. Опрацювання збірки «Семен Палій – полковник Фастівський»

(Семен Палій – полковник Фастівський. - Фастів, 2016. – 32 с.).

Через рід Танських нащадком С. Палія був всевітньо відомий письменник Микола Гоголь.

Семен Палій помер власною смертю після 24 січня 1710 року та був похований з почесними у Свято-Покровському Межигірському монастирі під Києвом. До 1797 року у церкві монастиря Сходження Святого Духа перебував прижиттєвий портрет полковника Палія, пернач зі срібла, шабля, оправлена в срібло, дві срібні чарки, килимок та подароване полковником Євангеліє, видане у 1650-х роках. У кінці XVIII століття частина речей Семена Палія на прохання Чорноморського козацького війська була передана на Кубань. Пернач та чарки у XIX – на початку XX століття зберігалися у колекції Василя Тарновського, нині – у Чернігівському обласному історичному музеї та Національному музеї історії України. Білоцерківський та Фастівський державні краєзнавчі музеї присвячують полковнику Семену Палію окремі експозиції.

За матеріалами професора
Тараса ЧУХЛІБА

ЛЕГЕНДИ ТА ПЕРЕКАЗИ

ПРО СЕМЕНА ПАЛІЯ І ПРО ЙОГО ШАБЛЮ

Був колись в Україні козак, який називався Семеном та ще й Палієм. Чому він так називався, того, напевно, ніхто не знає. Оповідають, що коли він був зовсім малим, то про нього йшла слава як про великого збиточника. Одного разу він наносив до клуні кукурудзянки, взяв батькове кресало, підпалив її та й заходився пекти кукурудзу. Спалахнувши, вогонь скоро охопив збіжжя і став добиратися до покрівлі, а незабаром і ціла клуня оповилася вогненними язиками. Збіглися сусіди та дарма... вогню не погасили. Батько вплимав Семена та добре його провчив, як в Україні кажуть, – нагодував березовою кашею. Щоправда, Семен був завзятий і не плакав, але, боячись батькового гніву, шугнув у степ. Правду ж кажуть, що «степ укріє і захистить». Мандруючи степами, Семен зустрів козаків, що саме поверталися на Січ з походу. Звичайно, козаки розпитали хлопця як називається та чому втік із дому, а він розказав їм усе по правді.

– Гаразд! – гукнув козак із довгим сивим чубом на голові, обмотаним дітчі за праве вухо.

– Поїдеш із нами на Січ?

– Ще б пак... Поїду! – зрадів сміливий хлопець.

Дали козаки малому Семенові коня з обозу та й забрали із собою на Січ...

Відтоді всі стали називати його Палієм. На Січі Палій скоро привернув до себе загальну увагу запорожців. На п'ятнадцятому році життя він уже брав участь у походах проти поганців-бусурманів, які в ті часи щорічно нападали на українські землі. А коли Семенові минуло двадцять років, він уже був на Січі куріном отаманом. Пізніше став сотником, а згодом і полковником. Побратими-козаки та весь народ дуже полюбили Семена за його відвагу і щире серце.

Кажуть, що Семен Палій не був звичайним собі чоловіком, а справжнім характерником. Це, бачите, такий чоловік, що його куля не бере, – він і самому гаспидові з-під носа вислизне.

В одній із битв вороги захопили Семена з його довіреними хлопцями в полон. Пов'язали всіх, поклали покотом, ще й посилену сторожу біля них поставили. Сам хан, чи якясь інша мара, мав прибути на місце, щоб подивитися на Палія, бо наслукувався про нього дивних речей. Полонені козаки пролежали так до вечора. Як тільки смеркло Палій подав першому з ряду якусь гіллячку і наказав передати її непомітно з рук до рук. Коли кожен до неї доторкнувся, сталося диво... Вранці вороги побачили, що козаків немає, а на їхніх місцях лежать обмотані сиріцями колоди.

Після того Палій із хлопцями не раз допікав клятим бусурманам і ляхам. Перед смертю покликав до себе двадцять трьох своїх побратимів, з якими ніколи не розлучався, і сказав їм:

– Слухайте, любі мої браття! Жийте в любові та згоді. З ворогами не робіть ніяких угод, бо вони тільки дивляться, щоб порівняти і поділивши нас, захопити нашу землю та знищити нашу віру й звичай.

Після цього він подав найстаршому за віком побратимові свою дорожню шаблю, оздоблену самоцвітами, із золотим руків'ям, і сказав йому:

– Візьми цю шаблю, відвези її у Васильків і закопай на тамтешньому кладовищі. Знайте, браття, що ця шабля – це Воля України. Хто її колись відкопає, той звільнить Неньку-Україну від ворожої корми, в яку вона потрапить після моєї смерті.

Взяли друзі шаблю і, згідно з волею Семена Палія, закопали її. Вона й досі лежить у землі, чекаючи, коли в Україні з'явиться новий Семен Палій, відкопає її і міцно триматиме.

ЛИЦАР СЕМЕН ПАЛІЙ

Семен Палій був лицарем великим. Про нього, було, багато дечого розказують запорожці нашим дідам і батькам.

Десь, кажуть, жили козаки, а між ними був і молодий козак Семен. Раз кошовий зібрав військо і махнув воявати орду, а Семен лишився доглядати добро. Тоді ще хат було не дуже густо, більше жили куренями.

От дохазяйнувався той Семен, поки спалив курінь кошового. «Що його робити? – думає він. – Приїдуть, достанеться мені!» Взяв рушницю і подався. Довго шов він байраками і зайшов у такі пуці, в такі пуці, що тільки небо й видно. Сів він спочити.

Ось насунула хмара, став накрапати дощ, потім грім, блискавка... Дивиться Семен на скелі, коли вискакує лукавий. Як загримить грім, він – під скелю, а як затихне, він – на скелі... І гнівить Господа! Семен і дума: «Що робити?.. Або йому смерть, або мені...». Тільки вискочив той на скелю, Семен прицілься й убив.

– Ой, бий ще раз! Бий! – просить лукавий.

– Буде з тебе і разу... – Семен знав, що, як випалить удруге, – нечистий побіжить... Зарядив він рушницю і посунув очеретами в пущу. Іде він та й іде, іде та й іде, а очерет густий, густий та високий – і світу не видно. Чув він – Що Бог дасть, – каже. Та туди.

Коли ось показався сивий дід:

– Здоров, сину!

– Здоров, діду.

– Куди Бог несе?

– Долі шукаю: або звірюка з'їсть, або дійду до Великого Лугу в Запоріжжя...

І став йому Семен розказувати: так і так, каже, «спалив курінь і боюся гніву козацького: або киями заб'ють, або на шибеницю...».

А дід йому на те:

– Тепер за тобою погоня – сорок чоловік. Тільки ти не бійся. Піди до кошового – він простить.

Далі дід показує свою рушницю і мовить:

– Тут хоч якому звіру спуску не дає!

НАРОДНІ ПІСНІ ТА ДУМИ

«ГОДІ, КОНЮ, В СТАЙНІ СПАТИ»

(пісня про Семена Палія)

Годі, коню, в стайні спати,
Пора ляхів налякати!
В лучній чині з кременя збита
Гасне іскра з-під копита.
То Палій, то Палій!
Люлька в зубах зашкварчала,
Шабля в ножнах
забринчала –
Шабля різанину чус,
Люлька пожари віщує.
То Палій, то Палій!
Де був город – попилице,
Де був замок – там кладбище;

Хто в пожару пана шкварить
І з пожару люльку палить?
То Палій, то Палій!
Хто в траві врівні з травою?
Хто в воді врівні з водою?
Хто у лісі врівень з лісом,
Переверть в лісі бісом?
То Палій, то Палій!
Ще й не мріло й не світало,
На Україні ляхів – як не бувало!
А в Палія на причілку
Крикнув півень: «Ку-ку-ріку!»
То Палій, то Палій!

«ОЙ ЯКБИ Я ЗНАВ, А ЩО МЕНІ БУДЕ»

Ой якби я знав, а що мені буде,
То сказав би криницю копати,
Сріблом та золотом її обилвати,
Шовкові шнурі в неї повпускати.

Ой як будуть з неї люди воду брати,
Семена Палія будуть споминати:
А в тій криниці холодна вода, –
В Семена Палія хороша врода.

«ГЕЙ, ГУК, МАТИ, ГУК»

Гей, гук, мати, гук,
Там, де козаки горілку п'ють,
П'ють козаки мед-горілку
Та й підмовляють дівку.
П'ють козаки мед-горілку
Та підмовляють дівку:
– Та поїдемо, дівко,
Поїдемо з нами.
Поїдемо, дівко,
Та поїдемо, дівко, з нами.
Та поїдемо з нами,
З нами, козаками.

П'ють козаки, п'ють,
Вони вражу орду б'ють;
Пруть орду прямо в воду,
Бусурменську уроду.
П'ють козаки, п'ють,
Червону річку ллють,
Ллють в шляхетську руйну
Та за рідну Україну.
П'ють козаки, п'ють
Та вражих ляхів б'ють,
Б'ють ляхів, не жаліють.
– Отак, батьку Палію!

ТАРАС ШЕВЧЕНКО ПРО СЕМЕНА ПАЛІЯ

ЧЕРНЕЦЬ

У Києві на Подолі
Було колись... і ніколи
Не вернеться, що діялось,
Не вернеться сподіване,
Не вернеться... А я, брате,
Таки буду сподіватись,
Таки буду виглядати,
Жалю серцю завдавати.
У Києві на Подолі
Братерська наша воля
Без холопа і без пана
Сама собі у жупані
Розвернулася весела,
Оксамитом шляхи стеле,

А єдвабном застилає
І нікому не звертає.
У Києві на Подолі
Козаки гуляють.
Як ту воду, цебром-відром
Вино розливають.
Льохи, шинки з шинкарами,
З винами, медами
Закупили запорожці
Та й тнуть коряками!
А музика реве, грає,
Людей звеселяє.
А із Братства те бурсацтво
Мовчки виглядає.

Нема голій школі волі,
А то б догодила...
Кого ж то там з музикою
Люде обступили?
В червоних штанях оксамитних
Матнею уличко мете,
Іде козак. «Ох, літа! літа!
Що ви творите?» На тотеж
Старий ударив в заклабуки,
Аж встала курява! Отак!
Та ще й приспівує козак:
«По дорозі рак, рак,
Нехай буде так, так.
Якби-таки молодіці
Посіяти мак, мак.
Дам лиха заклабукам,
Дам лиха заклабам,
Останеться й передам.
А вже ж ті заклабуки
Набралися лиха й муки!
Дам лиха заклабукам,
Дам лиха заклабам,
Останеться й передам!»
Аж до Межигорського Спаса
Потанцював сивий.
А за ним і товариство,
І весь святий Київ.
Дотанцював аж до брами,
Крикнув: «Пугу! пугу!
Привітайте, святі ченці,
Товариша з Лугу!»
Свята брама одчинилася,
Козака впустили,
І знов брама зачинилася,
Навік зачинилася

Козакові. Хто ж сей сивий
Попрошався з світом?
Семен Палій, запорожець,
Лихом не добитий.
Ой високо сонце сходить,
Низенько заходить.
В довгий рясі по келії
Старий чернець ходить.
Іде чернець у Вишгород
На Київ дивитись,
Та посидить на пригорі,
Та хоч пожуритись.
Іде чернець дзвонкову
У яр воду пити
Та згадає, як то тяжко
Було жити в світі.
Іде чернець у келію
Меж стіни німії
Та згадає літа свої,
Літа молодії.
Бере письмо святе в руки,
Голосно читає...
А думкою чернець старий
Далеко літає.
І тихнуть божі слова,
І в келії, неначе в Сні,
Братерство славне оживає.
А сивий гетьман, мов сова,
Ченцеві зазирає в вічі.
Музика, танці і Бердичів.
Кайдани брязкають... Москва.
Бори, сніги і Єнісей...
І покотились із очей
На расу сльози... Бий поклони!
І плоть старечу усмирят.

Святе писаніє читай,
Читай, читай та слухай дзвона,
А серцеві не потурай.
Воно тебе в Сибір водило,
Воно тебе весь вік дурило.
Приспи ж його і занехай
Свою Борзну і Фастовщину,
Загинь все, ти сам загинеш.
І не гадають, щоб ти знав...
І старець тяжко заридав,
Читав писаніє покинув,
Ходив по келії, ходив,

А потім сів і зажурився:
«Для чого я на світ родився,
Свою Україну любив?»
До утрени завив з дзвіниці
Великий дзвін. Чернець мій встав,
Надів клобук, взяв патерицю,
Перехрестився, чотки взяв...
І за Україну молитись
Старий чернець пошкандибає.

[Друга половина 1847,
Орська кріпость]

ІРЖАВЕЦЬ

Наробили колись шведи
Великої слави,
Утікали з Мазепою
В Бендери з Полтави,
А за ними й Гордієнко...
Нарадила мати,
Як пшениченьку пожати,
Полтаву достати.
Ой пожали б, якби були
Одноставне стали
Та з фастовським полковником
Гетьмана єднали.
Не стриміли б списи в стрісі
У Петра у свата
Не втікали б із Хортиці
Славні небожата,
Не спинав би їх прилучський
Полковник поганій...
Не плакала б матер божо
В Криму за Україну.

Як мандрували день і ніч,
Як покидали запорожці
Великий Луг і матір Січ,
Взяли з собою матер божу,
А більш нічого не взяли,
І в Крим до хана понесли
На нове горе-Запорожжя.
Заступила чорна хмара
Та білую ммару.
Опанував запорожцем
Поганий татарин.
Хоч позволив хан на пісках
Новим кошем стати
Та наказав запорожцям
Церкву будувати.
У наметі поставили
Образ пресвятої
І крадькома молилися...
Божі мій з тобою!
Мій краю прекрасний,

розкішний, багатий!
Хто тебе не мучив?
Якби розказав
Про якого-небудь одного магната
Історію-правду, то перелякати
Саме б пекло можна.
А Данта старого
Полупанком нашим
можна здивувати.
І все то те лихо,
все, кажуть, од бога!
Чи вже ж йому любо
людей мордувати?
А надто сердешну мою Україну.
Що вона зробила?
За що вона гине?
За що її діти в кайданах мовчать?
Розказали кобзарі нам
Про війни і чвари,
Про тяжке лихоліття...
Про лютий карі,
Що ляхи нам завдавали,
Про все розказали.
Що ж діялось по шведщині!
То й вони злякались!
Оніміли з переляку,
Сліпі неборачи.
Отак її воеводи,
Петрові собаки,
Рвали, гризли... І здалека
Запорожці чули,
Як дзвонили у Глухові,
З гармати ревнули.
Як погнали на болото
Город будувати.

Як плакала за дітками
Старенькая мати.
Як діточки на Орелі
Лінію копали
І як у тій Фінляндії
В снігу пропадали.
Чули, чули запорожці
З далекого Криму,
Що конає Гетьманщина,
Неповинне гине.
Чули, чули небожата,
Чули, та мовчали.
Бо їм добре на чужині
Мурзи завдавали.
Мордувались сіромахи,
Плакали, і з ними
Заплакала матер божа
Сльозами святими.
Заплакала милосерда,
Неначе за сином.
І бог зглянувся на ті сльози,
Пречистії сльози!
Побив Петра, побив ката
На наглій дорозі.
Вернулися запорожці,
Принесли з собою
В Гетьманщину той чудовний
Образ пресвятої.
Поставили в Іржавиці
В мурованім храмі.
Отам вона й досі плаче
Та за козаками.

[Друга половина 1847,
Орська кріпость]

ШВАЧКА

«Ой не п'ється горілочка,
Не п'ються й меди.
Не будете шинкувати,
Прокляті жиди.
Ой не п'ється теє пиво,
А я буду пити.
Не дам же я вражим ляхам
В Україні жити.
Ходім, батьки-отамани,
У Фастов в неділю
Та надінем вражим ляхам
Кошуленьку білу.
Ні, не білу, а червону...
Ходім погуляєм
Та в пригоді свого батька
Старого згадаєм,
Полковника Фастовського
Славного Семена.
Ходім, брати: не гинете,
Хлопці, коло мене».
В Переп'яті гайдамаки
Нишком ночували.
До схід сонця у Фастові
Хлоп'ята гуляли.

Прийди з того Межигір'я,
Наш славний Палію,
Подивися, що той Швачка
У Фастові діє!
Добре діє! У Фастові,
У славному місті,
Прокотилось ляхів, жидів
Не сто і не двісті,
А тисячі. А майдани
Кров почервонила.
А оранди з костьолами,
Мов свічки, згоріли.
В самім замку невеличку
Церковку святую
Не спалено. Отам Швачка
Співа «Алілуя».
Хвалить господа, веселий,
І каже сидлати
Коня свого вороного;
Має погуляти
У Бихові, славнім місті,
З Левченком укупі,
Потоптати жидівського
Й шляхетського трупу.

[Друга половина 1848,
Косарал]

Увічнення пам'яті Семена Палія.

Пам'ятник Семену Палію у м. Фастові

**Пам'ятний знак на Палієвій Горі та дуб Палія.
(Парк Олександрія м. Біла Церква).**

III. Заключна частина.

1. Узагальнення опрацьованого матеріалу.
2. Підведення підсумків заняття.
3. Підготовка до екскурсії у м. Б. Церква:
 - а) розподілити вихованців по групах;
 - б) розподілити теми доповідей:
 - Історія міста Біла Церква;
 - Історія парку «Олександрія»;
 - Семен Палій у Білій Церкві.
 - в) встановити зв'язки з молодіжним об'єднанням «Палієва Січ» м. Біла Церква для подальшої співпраці.
4. Прибирання робочих місць.

План – конспект заняття № 39

гуртка «Соколята»

Фастівського РЕЕЦ на базі Малоснітинського ЗЗСЗ I-III ступенів.

Рівень гуртка: основний.

Рік навчання: другий.

Розділ програми: «Від козацьких забав до олімпійських вершин».

Тема: Руховий режим. Профілактика патологічних вигинів хребта. Баскетбол. Технічна підготовка: удосконалення навичок виконання технічних прийомів.

Мета:

1. Інформувати вихованців про основні правила рухового режиму, які спрямовані на корекцію патологічних вигинів хребта та виховання відчуття правильної постави.
2. Удосконалити навички виконання кидка однією рукою від плеча та подвійного кроку у поєднанні із застосуванням раніше вивчених елементів.
3. Виховувати свідоме ставлення до власного здоров'я, потребу у систематичних заняттях фізичною культурою для збереження здоров'я та розвитку працездатності, морально – вольових якостей.

Завдання:

1. Надати інформацію про необхідність дотримання рухового режиму, види викривлень хребта, причини їх появи та засоби профілактики.
2. Продовжити вивчення кидка однією рукою від плеча та подвійного кроку у поєднанні із застосуванням раніше вивчених елементів.
3. Сприяти підвищенню фізичної та інтелектуальної працездатності гуртківців, вихованню швидкості, спритності, координації, наполегливості, самостійності, колективізму.

Тип заняття: формування вмінь та навичок.

Вид заняття: інтегрований

Методи: наочний, словесний, тренування.

Міжпредметні зв'язки: програма гуртка «Джура», «Фізична культура», «Основи здоров'я».

Дидактичні засоби: плакати, малюнки.

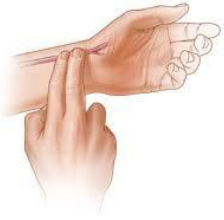
Обладнання та інвентар: м'ячі баскетбольні, стійки, фішки, секундомір, свисток.

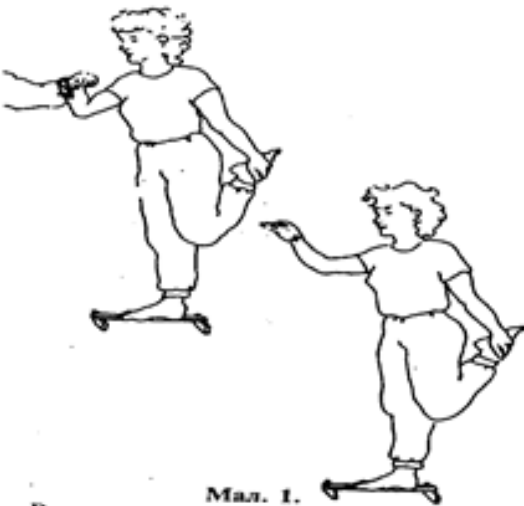
Місце проведення: спортивна зала школи.

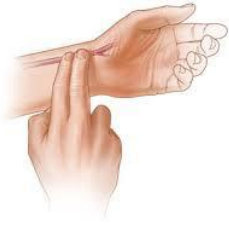
Тривалість: 2 академічні години.

Дата проведення: _____

№ з/п	Зміст заняття	Дозування	Організаційно – методичні вказівки
<i>I. Підготовча частина (хв.).</i>			
1.	Організований вхід до залу. Шикування в шеренгу. Зовнішній огляд Рапорт чергового. Привітання, повідомлення теми і завдань заняття.	2 хв	<i>Фронтальний метод</i> Перевірити готовність до заняття, візуально оцінити стан вихованців, запитати про самопочуття. Гуртківці СМГ шикуються в кінці строю.
2.	Інструктаж з ТБ.	1 хв.	Звернути увагу

			вихованців на дотримання вимог техніки безпеки на занятті. Перевірити безпечність спортивного взуття, відсутність прикрас, годинників.
3.	Вимірювання ЧСС за 10с 	20 с.	Гуртківці з перевищенням норми підраховують повторно.
4.	<u>Дихальні вправи.</u> 1) В.п. – о.с. 1-вдих через ніс 2-видих через рот 2) В.п. – те саме 1-вдих через ніс 2-видих через ніс 3) Грудне дихання. В.п. –стійка з долонями на грудній клітці.	5-8 разів 5–8 разів 5-8 разів	Дихання ритмічне. Передня стінка живота нерухома, під час вдиху максимально розширити грудну клітку. Під час видиху грудну клітку енергійно стиснути. Слідкувати за чітким виконанням команд.
5.	Вимірювання ЧСС за 10с	20 с	Перевірити динаміку ЧСС. У разі потреби надати 3-5 хв на відпочинок.

			
6.	Тест на визначення рівня розвитку рівноваги «Фламінго» (за М.Е. Ромбергом). Мал. 1. Виконання тесту на рівновагу «фламінго».	1 хв	Гуртківці стають на одну ногу, руки на поясі, друга нога зігнута в коліні і п'ятою торкається коліна опорної ноги). Визначити час утримання рівноваги після прийняття стійкого положення в цій позі (у секундах). Відлік часу ведуть по секундоміру і припиняють у момент втрати рівноваги. Ускладнюємо вправу виконанням рівноваги із закритими очами.
7.	Різновиди ходьби: 1) звичайна; 2) на носках (руки всторони); 3) на носках (руки вгору); 4) на п'ятах (руки за голову); 5) у напівприсіді (руки на поясі);	10-12 кроків кожен вид	В колону по одному. Темп середній. Слідкувати за поставою, диханням. Видих подовжений. Вихованці СМГ виконують по

	б) у повному присіді (руки на поясі).		можливості.
8.	Біг: 1) рівномірний; 2) з високим підніманням стегна; 3) із закидом гомілки; 4) правим боком приставними; 5) лівим боком приставними кроками; 6) рівномірний.	1 хв. 10-12 кроків кожен вид	В колону по одному. Темп середній. Дихання 1:2. Зберігати дистанцію. Слідкувати за роботою рук. Гуртківці СМГ виконують ходьбу по внутрішньому колу.
9.	Ходьба на відновлення дихання.	1 хв.	Руки через сторони підняти вгору – вдих носом, руки опустити – довгий видих ротом. Візуально оцінити стан учнів.
10.	Вимір ЧСС за 10 с. 	20 с	Норма – не більше 120 уд/хв.
11	Загальнорозвивальні вправи на місці без предметів з елементами ЛФК: 1) В.п.- о.с. 1-2-зігнути руки перед грудьми, зчепивши пальці, витягти руки вгору, повертаючи назовні долоні, потягтися, піднімаючись на	6-8 разів	Виконати перешикування у дві шеренги та розмикання вліво. Темп середній. Дихання глибоке рівномірне.

носки-вдих; 3-4-в.п.-видих. 2) В.П.- о.с., нахили голови: 1-вперед, 2-назад, 3-вліво, 4-вправо. 3) В.п.- о.с., права рука вгорі. Відведення прямих рук назад на два рахунки зі зміною рук. 4) В.п. – о.с., руки за голову, лікті розвернути всторони. Повороти тулуба з одночасним розведенням прямих рук всторони: 1– вліво, 2 – В.п., 3– вправо, 4 – В.п. 5) В.п.- стоячи, ноги нарізно. 1-2- нахил вправо ковзаючим рухом, опускаючи праву долоню до коліна, а ліву- піднімаючи до паху («насос»); 3-4- в.п. Дихання довільне. 6) В.п. – о.с., руки на поясі. 1-підняти руки через сторони вгору прогнутися назад, 2- нахил вперед намагатися торкнутися кінчиками пальців рук носків ніг, 3-присізі з виносом прямих рук вперед, 4-В.п. 7) В.п.- стоячи на колінах та кистях рук. 1-2-повертаючи тулуб вліво, підняти ліву руку вгору-вдих. 3-4- в.п.-видих. 8). В.п.- о.с., 1- стрибок у стійку ноги нарізно, хлопок долонями над	4 – 5 разів 4 – 5 разів 4 – 5 разів в кожен сторону 3 – 4 рази 3 – 4 рази в кожен сторону 4-5 разів 5-6 разів	Слідкувати за дотриманням темпу, положенням тулуба, правильним диханням та виконанням. Вихованці СМГ виконують по можливості. Темп, амплітуду обирають самостійно. Якщо вправа недоступна – виконують глибоке дихання 1:3. Уникати нахилу тулуба уперед. Темп повільний. Уникати різкого нахилу уперед і швидкого підйому тулуба. 1 – глибокий вдих, 2-3-4- повільний видих. Темп повільний. Слідкувати за положенням тулуба. Темп прискорений.
---	--	--

положення. З того боку, де м'язи розтягнені (тобто в правій руці), сумку нести більший проміжок часу (у співвідношенні 3:1). Краще відмовитись від носіння сумок і замінити їх на ранець або возик з коліщатами;

- спати на жорсткому ліжку з невеликою подушкою в положенні на спині, животі або на боці тієї сторони, де м'язи скорочені;

- вставати з ліжка в такій послідовності: повернутися на бік (при правобічному сколіозі на лівий, при лівобічному – навпаки), сісти, опустивши ноги, і тоді встати, не згинаючи спину;

- для того, щоб виховати відчуття правильної постави, потрібно стати біля стіни, торкаючись до неї потиличним горбом, лопатками, сідницями, гомілками і стопами. Після цього зробити крок вперед, не змінюючи положення тіла, і стояти так 1 - 2 хв. При стоянні відтворювати вихідне положення;

- одягати шкарпетки і взуватися, поклавши одну ногу, зігнуту в кульшовому й колінному суглобах, на крісло, нахилитися вперед, не згинаючи грудний відділ спини;

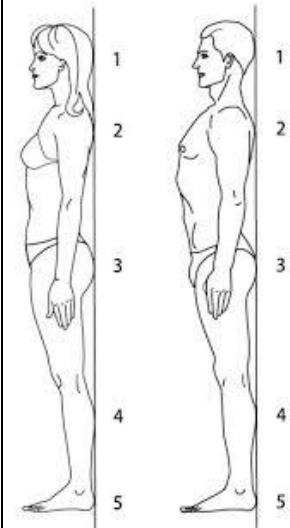
Ознайомити із змістом плакату.

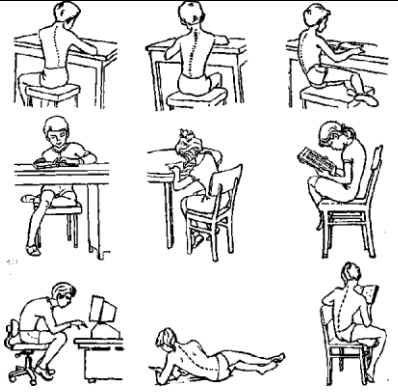

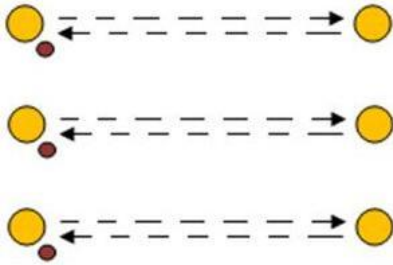
Точки дотику при

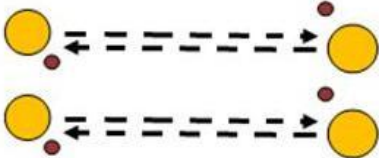
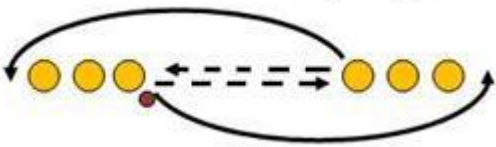
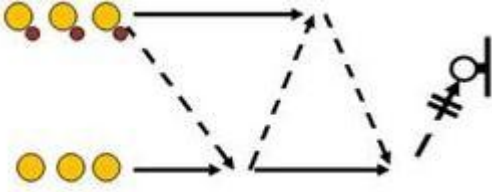
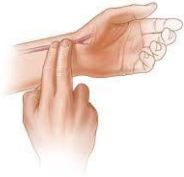
- писати та читати, а також їсти, за столом, поклавши на нього лікті, спина пряма, голова дещо нахилена, відстань між столом і тулубом 8 - 10 см. Письмовий стіл повинен добре освітлюватись;
- розмовляти по телефону або працювати за комп'ютером, спираючись на спинку крісла або випрямивши спину. Також можна спертись ліктем з тієї сторони, де м'язи скорочені;
- вмиватися, чистити зуби в положенні ніг на ширині плечей, нахилившись вперед, не згинаючи спину в грудному відділі;
- сидіти на жорстких кріслах, спираючись на всю спинку, ноги, зігнуті в колінних суглобах під кутом 90°, тримати на підлозі. В положенні сидячи рекомендують напружувати м'язи преса протягом 2 - 3 хв;
- якщо сидіти потрібно тривалий проміжок часу, необхідно кожні 15 - 20 хв робити нахили в бік викривлення;
- дивитися телевизор сидячи на жорсткому кріслі, лежачи на животі

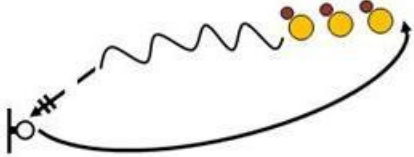
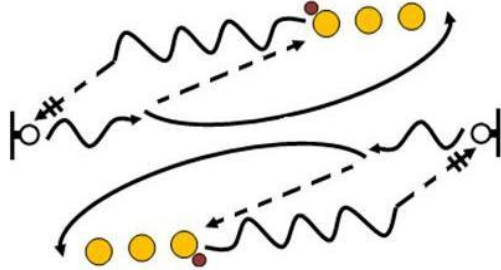
правильній поставі.

	або на боці тієї сторони, де м'язи скорочені; • одягати шорти, штани потрібно піднявши одну ногу (нога протилежна до боку викривлення) і дещо нахилитися вперед, не згинаючи хребет у грудному відділі; • при ходьбі голову тримати прямо.		
2.	Спеціальні вправи з м'ячами: 1) В.п. – о.с., - почергові колові оберти м'яча навколо шиї праворуч-ліворуч на чотири рахунки;	3-4 повторення	Перешикуватись у дві шеренги. Темп повільний з поступовим наростанням.

 2) В.п. – о.с., - почергові колові оберти м'яча навколо тулуба праворуч-ліворуч на чотири рахунки; 3) В.п. – напівприсід, - почергові колові оберти м'яча навколо ніг праворуч на чотири рахунки; 4) В.п. - випад правою вперед – почергові колові оберти м'яча навколо правої-лівої ноги на чотири рахунки;	4-5 повторень 4-5 повторень 4-5 повторень	
3. <i>Передача м'яча двома руками від грудей з місця (повторення):</i> 1. Стоячи обличчям один до одного на відстані 3-4 м, вихованці однієї шеренги передають м'яч своїм партнерам, ті ловлять і передають м'яч зворотно на рівні грудей. 2. Два гравці розташовані на відстані 3-4 м один від одного. Кожний гравець має м'яч. Гравці одночасно розпочинають передачі м'ячів один одному: № 1-двома руками від грудей	1 хв 2 хв.	Розподілити по двійках. Слідкувати за взаємодією рук та ніг. Темп середній. Слідкувати, щоб м'яч «приходив» на груди партнера.

	по прямій; № 2- з відскоком від підлоги. 3. Передача м'яча з зустрічним рухом. 4. Передачі м'яча в парах в русі (з кидком м'яча у кошик). 	1 хв. 5-6 разів	Слідкувати за правильним ловінням м'яча . Мал.4 Темп прискорений
4.	Вимірювання ЧСС за 10 с. 	20 с.	Визначити динаміку. Скоригувати навантаження.
5.	Кидок м'яча однією рукою від плеча на відстані 1,5 м збоку від щита з	3 хв.	Груповий метод. Розподілити на два відділення. Слідкувати

6.	місця. Кидок м'яча однією рукою від плеча на відстані 1,5 м збоку від щита після подвійного кроку. 	6 хв.	правильною за технікою виконання кидка. Ведення середнє. Уникати пробіжок. Зменшити зоровий контроль за м'ячем.
7.	Естафета: ведення з обов'язковим влученням у кошик. 	7 хв.	Розподілити на дві команди. Темп прискорений. Слідкувати за правильним виконанням всіх технічних елементів. Учнів СМГ призначити суддями.
III. Заключна частина.			

1.	Шикування.	30 с.	<i>Фронтальний метод.</i>
2.	Вправа на відчуття часу «Хвилинка».	1 хв.	
3.	Виміри ЧСС та дихання.	1 хв.	Вибірково вивести
4.	Підведення підсумків заняття.	2 хв.	фізіологічну криву. Відзначити кращих.
5.	<i>Домашнє завдання:</i> 1. Виконати вправи для формування правильної постави. 2. Виконати згинання та розгинання рук в упорі лежачи (3 серії по макс.). 3. Виконати присідання на одній нозі з опорою рукою на стілець, стіл тощо (3 серії по максимальній кількості разів).	30 с.	Вихованцям СМГ виконати вправи на корекцію постави та вправи за індивідуальними рекомендаціями.

Склав: керівник гуртка _____ Войтенко А.Л.